

SUN'IIY INTELLEKT ORQALI SOLIQ TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH JARAYONI

Eshquvvatov Otabek Abdullayevich

Termiz davlat universiteti talabasi

ANNOTATSIYA

Hozirgi vaqtda soliq tizimi boshqa ko'plab korxonalarni o'zgartirgan sun'iy intellekt (AI) tufayli o'zgarishlarni boshdan kechirmoqda. Hukumatlar soliq jarayonlarini soddalashtirish, xatolarni kamaytirish va shaffoflikni oshirishga harakat qilgan ekan, sun'iy intellektga asoslangan yechimlar ulkan salohiyatni taqdim etadi. Sun'iy intellekt (AI) katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilish, tendentsiyalarni aniqlash va aniq prognozlar qilish qobiliyati tufayli butun dunyo bo'ylab soliq tizimlarining samaradorligini sezilarli darajada oshirish imkoniyatiga ega. Ushbu maqolada soliq tizimini sun'iy intellekt yordamida takomillashtirish jarayoni, uning afzalliklari, kamchiliklari va kelajakdagi takomillashtirish masalalari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: Soliq, avtomatlashtirish, soliq firibgarligi, bashoratli tahlil, ma'lumotlar xavfsizligi va maxfiylik, virtual yordamchilar, AI algoritmlari, integratsiyalashuv, blokcheyn integratsiyasi, transchegaraviy soliq qonunlari.

ABSTRACT

Currently, the tax system is undergoing changes due to artificial intelligence (AI), which has changed many other enterprises. While governments are trying to simplify tax processes, reduce errors, and increase transparency, AI-based solutions offer enormous potential. Artificial intelligence (AI) has the potential to significantly increase the efficiency of tax systems around the world due to its ability to analyze large amounts of data, identify trends, and make accurate forecasts. This article will consider the process of improving the tax system using artificial intelligence, its advantages, disadvantages and issues of future improvement.

Keywords: Tax, automation, tax fraud, predictive analysis, data security and Privacy, virtual assistants, AI algorithms, integration, blockchain integration, cross-border tax laws.

Soliq majburiyatlarini avtomatlashtirish: Soliq qonunchiligiga rioya qilish tartib-qoidalarini avtomatlashtirish AI soliq tizimini yaxshilashning asosiy usullaridan biridir. Soliq qonunlariga rioya qilishni ta'minlash uchun odamlar va tashkilotlar an'anaviy ravishda moliyaviy ma'lumotlarni qo'lda to'plashlari va baholashlari kerak

edi. Ammo moliyaviy hujjatlardan tegishli ma'lumotlarni avtomatik ravishda olish, har qanday xato yoki anomalialarni aniqlash va aniq soliq hisobotlarini ishlab chiqarish orqali sun'iy intellektga asoslangan yechimlar ushbu jarayonni tezlashtirishi mumkin. AI algoritmlari katta miqdordagi moliyaviy ma'lumotlarni samarali tahlil qilishi, nomuvofiqliklarni tekshirishi va yuzaga kelishi mumkin bo'lgan muammolarni aniqlashi mumkin. cVaqtni tejashdan tashqari, bu inson xatosi ehtimolini kamaytiradi.

Soliq firibgarligini aniqlashni yaxshilash: Soliq firibgarligi butun dunyo hukumatlarini tashvishga solmoqda, chunki bu katta daromad yo'qotishlariga olib keladi. Shubhali naqshlar yoki anormalliklarni topish uchun katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilish orqali AI soliq firibgarligini aniqlash va oldini olishda juda foydali bo'lishi mumkin. Mashinani o'rganish algoritmlari soliq ma'lumotlarini o'rganish orqali firibgarlik faoliyatini aniqlay oladigan modellarni yaratishi mumkin. Ushbu sun'iy intellekt (AI) texnologiyalari soliq organlariga vaqt o'tishi bilan ularning aniqligini doimiy ravishda oshirib, firibgarlardan bir qadam oldinda turishga yordam beradi. Bu barcha manfaatdor tomonlar uchun adolatli va shaffof soliq tizimini ta'minlaydi.

Soliqlarni rejalashtirish uchun bashoratli tahlillar:

Soliq rejalashtirish uchun bashoratli tahlillar AI soliq tizimini yaxshilashga yordam berishning yana bir usuli hisoblanadi. AI texnologiyalari murakkab algoritmlardan foydalangan holda murakkab soliq rejalashtirish va risklarni boshqarish vositalarini taqdim etishi mumkin. AI yordamida soliq to'lovchilar murakkab soliq qoidalarini boshqarish, soliqni optimallashtirish imkoniyatlarini aniqlash va asoslangan qarorlar qabul qilish uchun yaxshi jihozlanishi mumkin. AI algoritmlari tarixiy soliq ma'lumotlari, iqtisodiy ko'rsatkichlar va boshqa tegishli elementlarni o'rganish orqali odamlar va korporatsiyalar uchun kelajakdagi soliq majburiyatlarini aniq taxmin qilishlari mumkin. Bu soliq to'lovchilarga soliq qonunchiligiga rioya qilgan holda investitsiyalar, kompaniya rejalari va boshqa moliyaviy faoliyatlar to'g'risida bilimga ega bo'lgan holda qaror qabul qilishga yordam beradi.

Soliq nizolarini hal etishni takomillashtirish: Soliq nizolari ko'pincha murakkab huquqiy va moliyaviy mulohazalarni o'z ichiga oladi, bu esa hal qilish uchun vaqt va qimmatga tushadi. Katta hajmdagi ma'lumotlarni tezda qayta ishlash qobiliyatiga ega sun'iy intellektga asoslangan tizimlar soliq nizolarini hal qilishda vaqt va kuch sarfini kamaytirishga yordam beradi. Tarixiy holat ma'lumotlarini, huquqiy pretsedentlarni va tegishli qoidalarni tahlil qilish orqali AI tushuncha va tavsiyalar berishi mumkin, soliq xodimlari va soliq to'lovchilarga adolatli va samarali qarorlar qabul qilishda yordam beradi.

Shaxsiylashtirilgan soliq yordami - bu turli sohalarda tobora ommalashib borayotgan sun'iy intellektga asoslangan virtual yordamchilar tomonidan taklif etilishi

mumkin bo'lgan xizmatdir. Ushbu virtual yordamchilar soliq to'lovchilarning savollariga javob berishlari, ularga soliq to'lashda yordam berishlari va o'zlarining moliyaviy sharoitlariga qarab o'z vaqtida maslahat berishlari mumkin. Ushbu sun'iy intellekt yordamchilari soliq to'lovchilarga tabiiy tilni qayta ishlash va mashinani o'rganish usullaridan foydalangan holda soliq tizimining murakkabliklarini boshqarish uchun foydalanuvchilarga qulay va samarali yondashuvni taqdim etishi mumkin.

Ma'lumotlar xavfsizligi va maxfiyligini ta'minlash: AI ilovalari katta hajmdagi nozik ma'lumotlarga tayanar ekan, mustahkam xavfsizlik choralarini ta'minlash va ma'lumotlar maxfiyligini ta'minlash juda muhimdir. Hukumatlar AI vositalaridan samarali foydalanish imkonini beruvchi soliq to'lovchilar ma'lumotlarini himoya qiluvchi ma'lumotlarni himoya qilish tizimlariga ustuvor ahamiyat berishlari kerak. Xavfsizlik va foydalilik o'rtasidagi to'g'ri muvozanatni saqlash jamoatchilik ishonchini qozonish va soliq tizimida sun'iy intellektni keng qo'llash uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'ladi.

Qiyinchiliklar va mulohazalar: E'tiborga olinishi kerak bo'lgan bir qator muammolar va omillar mavjud bo'lsa-da, soliq tizimini takomillashtirish uchun sun'iy intellektdan foydalanish juda katta potentsial foyda keltiradi.

Axloqiy oqibatlar: Soliq tizimida sun'iy intellektdan foydalanish axloqiy masalalarni, ayniqsa, hisobdorlik, oshkoralik va adolatga oid masalalarni keltirib chiqaradi. AI algoritmlari xolis, ochiq va o'z tanlovlari uchun mas'ul bo'lishini kafolatlaydigan qoidalar va qoidalarni yaratish juda muhim. Har qanday mumkin bo'lgan noto'g'ri qarashlar yoki kamsituvchi xatti-harakatlarning oldini olish uchun inson nazorati ham saqlanishi kerak.

Qabul qilish va integratsiya: Soliq tizimida AIning muvaffaqiyatli qo'llash uchun texnik infratuzilma, xodimlarni o'qitish va AI tizimlarini joriy tartiblar bilan integratsiyalashuviga katta sarmoya kiritish zarur. Hukumatlar AI texnologiyalarini bosqichma-bosqich joriy etish bo'yicha puxta rejalar tuzishi va muhim soliq jarayonlariga aralashmasdan silliq o'tishni ta'minlashi kerak.

Kelajakdagi ishlanmalar:

Soliq tizimida sun'iy intellektni qo'shimcha oshirish imkoniyatlari juda katta:

Riskni ilg'or baholash: AI algoritmlari rivojlanishi bilan xavfni baholash imkoniyatlari yanada yaxshilanishi mumkin. AI tizimlari ijtimoiy media faoliyati va onlayn tranzaksiyalar kabi kengroq ma'lumot manbalarini o'rganish orqali soliqdan bo'yin tovlash yoki firibgarlik xavfini yanada samaraliroq aniqlashi mumkin.

Blokcheyn integratsiyasi: AI va blokcheyn texnologiyasini birlashtirish soliqlar bilan bog'liq operatsiyalarga qo'shimcha darajadagi xavfsizlik va shaffoflikni olib kelishi mumkin. Blokcheynning markazlashtirilmagan tuzilishi firibgarlik ehtimolini

kamaytiradigan va soliq tizimiga bo'lgan ishonchni kuchaytiradigan yozuvlarni o'zgartirmaslikni ta'minlaydi.

Transchegaraviy soliqqa rioya qilish: Turli yurisdiksiyalarda soliq majburiyatlarini aniqlash va muvozanatlashning qiyin jarayonini avtomatlashtirish orqali AI transchegaraviy soliq qonunlariga rioya qilishni osonlashtirishi mumkin. Sun'iy intellekt tizimlari xalqaro soliq qoidalari va qoidalarini o'rganish orqali firmalarga global soliqqa tortishning nozik tomonlarini yanada samarali boshqarishda yordam berishi mumkin.

XULOSA

Sun'iy intellektning soliq tizimiga integratsiyalashuvi samaradorlik, aniqlik va muvofiqlikni sezilarli darajada oshirish imkoniyatiga ega. Soliq organlari sun'iy intellekt texnologiyalarini qo'llash orqali soliq qonunchiligiga rioya qilishni kuchaytirishi, soliq hisobotlarini topshirish jarayonlarini soddalashtirishi, soliq xavfini baholashni yaxshilashi, real vaqtda firibgarlikni aniqlashi va katta hajmdagi ma'lumotlarni yanada samaraliroq tahlil qilishi mumkin. Ushbu yutuqlar soliq to'lovchilar uchun ham, soliq organlari uchun ham foydali bo'lgan adolatli va samarali soliq tizimini yaratishga olib kelishi mumkin.

Biroq, soliqqa tortishda sun'iy intellektni qo'llash ham qiyinchiliklarga olib keladi. Soliq to'lovchining maxfiy ma'lumotlarini himoya qilishni ta'minlash uchun maxfiylik va ma'lumotlar xavfsizligi bilan bog'liq muammolar ko'rib chiqilishi kerak. Har qanday nomaqbul kamsitish oqibatlarini yumshatish uchun tarafdorlik va adolat masalalari diqqat bilan ko'rib chiqilishi kerak. Avtomatlashtirishning tegishli darajasi va inson nazorati kabi axloqiy oqibatlar ham puxta o'ylab ko'rishni talab qiladi.

Soliqqa tortishda sun'iy intellekt imkoniyatlaridan muvaffaqiyatli foydalanish uchun soliq organlari, siyosatchilar va texnologiya ekspertlari o'rtasida hamkorlik zarur. Soliq tizimida AI dan mas'uliyatli va axloqiy foydalanishni ta'minlash uchun shaffof qoidalar va ko'rsatmalar belgilanishi kerak. AI tizimlarini doimiy monitoring qilish, baholash va moslashtirish paydo bo'lgan xavflarni bartaraf etish va doimiy takomillashtirishni ta'minlash uchun muhim ahamiyatga ega.

Xulosa qilib aytganda, sun'iy intellektdan foydalanish samaradorlik, aniqlik va muvofiqlikni oshirishga olib keladigan soliq tizimini inqilob qilish qudratiga ega. Soliq organlari AI texnologiyalarini qo'llash orqali soliq to'lovchilar ehtiyojlariga yaxshiroq xizmat ko'rsatishi mumkin, shu bilan birga daromadlarni yig'ish va resurslarni taqsimlashni optimallashtiradi. Biroq, kelajakda soliq tizimida ishonch, adolat va shaffoflikni saqlash uchun sun'iy intellekt bilan bog'liq muammolar va axloqiy mulohazalarni hal qilish juda muhimdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI: (REFERENCES)

1. Jahon iqtisodiy forumi - www.weforum.org
2. OECD (Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti) - www.oecd.org
3. Deloitte - www2.deloitte.com
4. Birlashgan Millatlar Tashkilotining savdo va taraqqiyot bo‘yicha konferentsiyasi (UNCTAD) - unctad.org
5. Jahon savdo tashkiloti (JST) - www.wto.org
6. Xalqaro valyuta jamg‘armasi (XVF) - www.imf.org
7. Карицкая, И. М., & Быкова, К. В. (2015). Международная торговля-что ждет впереди?. In НАУКА И СОВРЕМЕННОСТЬ Сборник статей Международной научно-практической конференции. Ответственный редактор: Сукиасян Асатур Альбертович (p. 46).
8. Семенова, Е. Е., & Соболева, Ю. П. (2015). Международная торговля. Directmedia.